



Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2014. gada 30. aprīlī *

LESD 56. pants — Pakalpojumu sniegšanas brīvība — Eiropas Savienības Pamattiesību harta — 15.–17., 47. un 50. pants — Brīvība izvēlēties profesiju un tiesības strādāt, darījumdarbības brīvība un tiesības uz īpašumu, tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu, princips ne bis in idem —
51. pants — Piemērošanas joma — Savienības tiesību īstenošana — Azartspēles —
Ierobežojošs dalībvalsts tiesiskais regulējums — Administratīvie sodi un kriminālsodi —
Primāri vispārējo interešu apsvērumi — Samērīgums

Lietā C-390/12

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Unabhängiger Verwaltungssenat des Landes Oberösterreich* (tagad – *Landesverwaltungsgericht Oberösterreich*, Austrija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2012. gada 10. augustā un kas Tiesā reģistrēts 2012. gada 20. augustā, tiesvedībā, ko ierosināja

Robert Pfleger,

Autoart as,

Mladen Vucicevic,

Maroxx Software GmbH,

Hans-Jörg Zehetner.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs M. Ilešičs [*M. Ilešič*], tiesneši K.G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*], A. O'Kifs [*A. Ó Caoimh*], K. Toadere [*C. Toader*] (referente) un E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*],

ģenerālvokāte E. Šarpstone [*E. Sharpston*],

sekretārs K. Malaceks [*K. Malacek*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2013. gada 17. jūnija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *M. Vucicevic* vārdā – *A. Rabl* un *A. Auer*, *Rechtsanwälte*,

— *Maroxx Software GmbH* vārdā – *F. Wennig* un *F. Maschke*, *Rechtsanwälte*,

* Tiesvedības valoda – vācu.

- *H. J. Zehetner* vārdā — *P. Ruth, Rechtsanwalt*,
 - Austrijas valdības vārdā — *C. Pesendorfer*, pārstāve,
 - Beļģijas valdības vārdā — *M. Jacobs* un *L. Van den Broeck*, pārstāves, kurām palīdz *P. Vlaemminck, advocaat*,
 - Nīderlandes valdības vārdā — *K. Bulterman* un *C. Wissels*, pārstāves,
 - Polijas valdības vārdā — *B. Majczyna* un *M. Szpunar*, pārstāvji,
 - Portugāles valdības vārdā — *L. Inez Fernandes*, kā arī *A. Silva Coelho* un *P. de Sousa Inês*, pārstāves,
 - Eiropas Komisijas vārdā — *B.-R. Killmann* un *I. Rogalski*, pārstāvji,
- noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2013. gada 14. novembra tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LESD 56. pantu, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā — “Harta”) 15.–17., 47. un 50. pantu.
- 2 Šis lūgums tika iesniegts lietās, ko ierosināja *R. Pfleger, Autoart as* (turpmāk tekstā — “*Autoart*”), *M. Vucicevic, Maroxx Software GmbH* (turpmāk tekstā — “*Maroxx*”) un *H. J. Zehetner* saistībā ar administratīvajiem sodiem, kas tiem noteikti par azartspēļu automātu ekspluatēšanu bez atļaujas.

Atbilstošās Austrijas tiesību normas

Federālais Azartspēļu likums

- 3 1989. gada 28. novembra federālā Azartspēļu likuma (*Glücksspielgesetz, BGBl. 620/1989*) pamatlīnās piemērojamā redakcijā (turpmāk tekstā — “*GSpG*”) 2. pantā “Loterijas” ir noteikts:

“(1) Loterijas ir azartspēles,

1. kuras rīko, organizē, piedāvā vai dara pieejamas uzņēmējs;
2. par kurām spēlētāji vai citas personas veic maksājumu naudā (likmi) saistībā ar dalību spēlē un
3. no kurām uzņēmējs, spēlētāji vai citas personas sagaida maksājumu naudā (peļņu).

(2) Uzņēmējs ir persona, kas neatkarīgi veic pastāvīgu darbību, lai gūtu ieņēmumus no azartspēļu organizēšanas, pat ja šī darbība nav paredzēta, lai saņemtu peļņu. Kad vairākas personas, noslēdzot savā starpā vienošanos, konkrētā vietā piedāvā daļējus pakalpojumus azartspēļu organizēšanai ar maksājumiem naudā 1. punkta 2. un 3. apakšpunkta izpratnē, visas personas, kas tieši piedalās azartspēļu organizēšanā, tiek uzskatītas par uzņēmējiem, pat ja tām nav nodoma gūt ieņēmumus un tās vienīgi piedalās azartspēļu rīkošanā, organizēšanā vai piedāvāšanā.

(3) Loterija notiek azartspēļu automātā, ja lēmums par spēles iznākumu tiek pieņemts nevis centralizēti, bet ar mehāniskas vai elektroniskas ierīces palīdzību, kas atrodas pašā azartspēļu automātā. [..]

(4) Aizliegtās loterijas ir loterijas, par kurām, pamatojoties uz šo federālo likumu, nav izsniegta koncesija vai atļauja un kuras nav izslēgtas no 4. pantā paredzētā federatīvās valsts azartspēļu monopola.”

4. Saskaņā ar *GSpG* 3. pantu, kura nosaukums ir “Azartspēļu monopols”, tikai federatīvajai valstij ir tiesības organizēt azartspēles.
5. Taču saskaņā ar *GSpG* 5. pantu loterijas azartspēļu automātos reglamentē federālo zemju tiesību akti. Turklāt šajā pantā ir paredzēts, ka ikviena no deviņām federālajām zemēm var ar koncesiju trešajai personai nodot tiesības organizēt loterijas azartspēļu automātos ar nosacījumu, ka attiecīgās personas ievēro šajā pantā noteiktās minimālās prasības sabiedriskās kārtības jomā un ka tiek īstenoti īpašie papildu pasākumi spēlētāju aizsardzības jomā. Šādas loterijas, ko dēvē par “nelielu laimestu azartspēlēm”, var organizēt vai nu azartspēļu automātu zālēs ar vismaz desmit, bet ne vairāk kā 50 azartspēļu automātiem, ar maksimālo likmi EUR 10 un maksimālo laimestu EUR 10 000 par spēli, vai arī atsevišķi izvietojot ne vairāk kā trīs azartspēļu automātus ar maksimālo likmi EUR 1 un maksimālo laimestu EUR 1000 par spēli; federālā zeme nedrīkst piešķirt vairāk kā trīs azartspēļu automātu ekspluatēšanas atļaujas uz termiņu, kas nepārsniedz 15 gadus.
6. *GSpG* 52. pantā “Noteikumi par administratīvajiem sodiem” ir paredzēts:

“(1) Administratīvu pārkāpumu, kas sodāms ar administratīvas iestādes uzliktu naudas sodu līdz EUR 22 000, ir izdarījuši:

1. persona, kas dalības valsts teritorijā nolūkos kā uzņēmējs rīko, organizē vai dara pieejamas 2. panta 4. punkta izpratnē aizliegtās loterijas vai piedalās tajās kā uzņēmējs 2. panta 2. punkta izpratnē;

[..]

(2) Ja spēlētāji vai citas personas saistībā ar dalību loterijās veic maksājumus, kas pārsniedz EUR 10 par spēli, šos maksājumus neuzskata par nenozīmīgām summām un tādējādi iespējamā atbildība uz šī federālā likuma pamata ir pakārtota attiecībā pret Kriminālkodeksa [*Strafgesetzbuch*] 168. pantā paredzēto atbildību.

(3) Ja administratīvie pārkāpumi 1. punkta izpratnē nav izdarīti valsts teritorijā, tie uzskatāmi par veiktiem vietā, kurā ir notikusi dalība valsts teritorijā.

(4) Dalība elektroniskajās loterijās, kurām federālais finanšu ministrs nav piešķīris koncesiju, ir sodāma, ja nepieciešamās likmes ir iemaksātas no valsts teritorijas. Šī aizlieguma neievērošana, ja tas ir darīts tīši, ir sodāma ar naudas sodu līdz EUR 7500 un pārejās gadījumos – ar naudas sodu līdz EUR 1500.

[..]”

7. Atbilstoši *GSpG* 53., 54. un 56.a pantam šīs administrācijas pilnvaras uzlikt sodus papildina plašas prerogatīvas drošības pasākumu jomā, kuru mērķis ir novērst citus ar *GSpG* 3. pantu noteiktā azartspēļu monopola pārkāpumus. Šīs prerogatīvas, kā ir paredzēts attiecīgi *GSpG* 53. panta 1. un 2. punktā, 54. panta 1. un 3. punktā un 56.a pantā, ietver azartspēļu automātu un citu pārkāpuma priekšmetu pagaidu vai galīgu aizturēšanu, to konfiskāciju un pēc tam iznīcināšanu un uzņēmuma, kurā šie automāti bija darīti pieejami sabiedrībai, slēgšanu.

Kriminālkodekss

- 8 Līdzās administratīvajiem sodiem, kurus var uzlikt atbilstoši *GSpG*, par azartspēļu rīkošanu komerciālos nolūkos personu, kas nav koncesijas turētāja, Austrijā var saukt arī pie kriminālatbildības. Saskaņā ar Kriminālkodeksa 168. panta 1. punktu sodāms ir “ikviens, kas rīko spēles, kuras ir tieši aizliegtas vai kurās laimests vai zaudējums ir atkarīgs tikai vai galvenokārt no nejaušības, vai ikviens, kas veicina tikšanās, lai organizētu šādas azartspēles ar mērķi sev vai kādam citam gūt finansiālu labumu no šādas organizēšanas vai no šādas tikšanās”. Paredzētie sodi ir brīvības atņemšana uz laiku līdz 6 mēnešiem vai ne vairāk kā 360 dienu naudas sods. Atbilstoši šī kodeksa 168. panta 2. punktam ar šiem pašiem sodiem ir sodāms “ikviens, kurš piedalās šādā spēlē kā uzņēmējs”.

Pamatlietas un prejudiciālie jautājumi

- 9 No iesniedzējtiesas nolēmuma, kā arī no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatā ir četri iesniedzējtiesā izskatāmi strīdi, kuriem ir kopīgs tas, ka pēc dažādās vietās Augšāustrijā veiktajām pārbaudēm tika uz laiku aizturēti bez atļaujām ekspluatētie azartspēļu automāti, kuri tādākot esot tikuši izmantoti atbilstoši *GSpG* aizliegto azartspēļu organizēšanai.
- 10 Pirmās pamatlietas procesā 2012. gada 29. martā finanšu policijas darbinieki veica pārbaudi uzņēmumā “Cash-Point”, kas atrodas Pergā [*Perg*] (Austrija), un pēc šīs pārbaudes uz laiku tika aizturēti seši azartspēļu automāti, kuriem nebija administratīvas atļaujas. 2012. gada 12. jūnijā Pergas *Bezirkshauptmannschaft* (iecirikņa administratīvā iestāde) pieņēma pagaidu aizturēšanu apstiprinošus lēmumus attiecībā uz *R. Pfleger* kā nelikumīgu azartspēļu organizētāju un Čehijas Republikā reģistrēto *Autoart*, kas tiek uzskatīta par aizturēto automātu īpašnieci.
- 11 Otrās pamatlietas procesā 2012. gada 8. martā finanšu policijas darbinieki veica pārbaudi uzņēmumā “SJ-Bet Sportbar”, kas atrodas Velsā [*Wels*] (Austrija), un pēc šīs pārbaudes uz laiku tika aizturēti astoņi azartspēļu automāti, kuriem nebija administratīvas atļaujas. 2012. gada 4. jūlijā Velsas *Bundespolicieidirektion* (Federālā policijas pārvalde) attiecībā uz *M. Vucicevic*, Serbijas valstspiederīgo, kurš tiek uzskatīts par divu no konfiscētajiem astoņiem automātiem īpašnieku, pieņēma pagaidu aizturēšanu apstiprinošo lēmumu.
- 12 Trešās pamatlietas procesā 2010. gada 30. novembrī finanšu policijas darbinieki veica pārbaudi Regavas [*Regau*] (Austrija) tehniskās apkopes stacijā, un pēc šīs pārbaudes uz laiku tika aizturēti divi azartspēļu automāti, kuriem nebija administratīvas atļaujas un kuri piederēja saskaņā ar Austrijas tiesībām dibinātai sabiedrībai *Maroxx*. 2010. gada 16. decembrī Feklabrukas [*Vöcklabruck*] *Bezirkshauptmannschaft* attiecībā uz *Baumeister* k-dzi, Vācijas valstspiederīgo, kas ir šīs tehniskās apkopes stacijas apsaimniekotāja un *GSpG* izpratnē uzņēmēja, pieņēma pagaidu aizturēšanu apstiprinošu lēmumu. *Baumeister* k-dzes prasību par šo lēmumu iesniedzējtiesa noraidīja kā novēlotu. Ar 2012. gada 31. maija lēmumu Feklabrukas *Bezirkshauptmannschaft* izdeva arī rīkojumu konfiscēt abus aizturētos automātus.
- 13 Ceturtās pamatlietas procesā 2010. gada 13. novembrī finanšu policijas darbinieki veica pārbaudi Ensas [*Enns*] (Austrija) tehniskās apkopes stacijā, un pēc šīs pārbaudes uz laiku tika aizturēti trīs azartspēļu automāti, kuriem nebija administratīvas atļaujas. Feklabrukas *Bezirkshauptmannschaft* attiecībā uz automātu īpašnieci *Maroxx* pieņēma aizturēšanu apstiprinošu lēmumu.
- 14 Minētā iestāde ar 2012. gada 3. jūlija lēmumu tehniskās apkopes stacijas apsaimniekotājam *H. J. Zehetner*, Austrijas valstspiederīgajam, uzlika naudas sodu EUR 1000 apmērā, ko nesamaksāšanas gadījumā var aizstāt ar piecpadsmit stundu ieslodzījumu, un ar šo pašu lēmumu *Maroxx* kā automātu īpašnieci un iznomātājam uzlika naudas sodu EUR 10 000 apmērā, ko var aizstāt ar 152 stundu ieslodzījumu.

- 15 Par visiem šiem lēmumiem tika celtas prasības iesniedzējtiesā.
- 16 Minētā tiesa uzskata, ka Austrijas iestādes sprieduma *Dickinger* un *Ömer* (C-347/09, EU:C:2011:582) izpratnē nav pierādījušas, ka noziedzība un/vai azartspēļu atkarība attiecīgajā laikposmā patiešām būtu ievērojama problēma. Tāpat šīs iestādes neesot pierādījušas, ka cīņa pret noziedzību un spēlētāju aizsardzība, nevis tikai valsts ieņēmumu maksimāla palielināšana, ir azartspēļu monopolstāvokļa patiesais mērķis. Tāpat tā uzskata, ka “agresīvā” kampaņā tiek iztērēti “milzīgi reklāmas izdevumi”, tāpēc šī monopola turētāju komercpolitika nav ierobežota ar kontrolētu ekspansiju, kurā būtu mērena reklāma.
- 17 Iesniedzējtiesa arī uzskata, ka lietā analizētais tiesiskais regulējums, kas ir izvērtēts kopumā, nevar nodrošināt Tiesas judikatūrā prasīto saskaņotību (skat. it īpaši spriedumu *Carmen Media Group*, C-46/08, EU:C:2010:505, 69. un 71. punkts) un ka tādējādi tas nav saderīgs ar LESD 56. pantā garantēto pakalpojumu sniegšanas brīvību.
- 18 Ja Tiesa tomēr uzskatīs, ka tāds valsts tiesiskais regulējums iepriekš minēto iemeslu dēļ nav pretējs LESD 56. pantam un Hartas 15.–17. pantam, iesniedzējtiesa vēlas uzzināt, vai jebkurā gadījumā LESD 56. pants un Hartas 15.–17., 47. un 50. pants pieļauj valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru uzņēmēja kā personas, kura ir potenciāli sodāma azartspēļu automātu ekspluatēšanas bez atļaujas gadījumā, jēdziens ir definēts ļoti plaši un tam, nepastāvot skaidriem normatīviem aktiem, ir raksturīga administratīvu sodu un kriminālsodu piemērošanas neparedzamība.
- 19 Šādos apstākļos *Unabhängiger Verwaltungssenat des Landes Oberösterreich* [Augšāustrijas federālās zemes Neatkarīgais administratīvais senāts] nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai LESD 56. pantā un Hartas 15.–17. pantā noteiktajam samērīguma principam pretrunā ir tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā aplūkotās tiesību normas, proti, *GSpG* 3.–5., 14. un 21. pants, saskaņā ar kuriem azartspēļu rīkošana, izmantojot azartspēļu automātus, ir iespējama tikai ar tādu nosacījumu (ko papildina sodi un aizturēšanas pasākumi), ka iepriekš tiek saņemta atļauja, kuru skaits ir ierobežots, lai gan – cik zināms – līdz šim valsts nevienā tiesas vai administratīvā procesā nav pierādījusi, ka ar to saistītā noziedzība un/vai azartspēļu atkarība patiešām būtu ievērojama problēma, kuru nevar risināt ar atļautu spēļu kontrolētu ekspansiju attiecībā uz daudziem atsevišķiem pakalpojumu sniedzējiem, bet gan tikai ar kontrolētu, mēreni reklamētu monopola turētāja (vai atsevišķu oligopola turētāju) darbības ekspansiju?
- 2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noraidoša – vai LESD 56. pantā un Hartas 15.–17. pantā noteiktais samērīguma princips pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā *GSpG* 52.–54. un 56.a pants, kā arī Kriminālkodeksa 168. pants, ar kuriem neskaitīdru juridisko jēdzienu dēļ pat dažādu kategoriju personām (kuras varētu būt reģistrētas citās Eiropas Savienības dalībvalstīs, kā, piemēram, azartspēļu automātu tirgotājiem vai iznomātājiem), kuru dalība ir ļoti netieša, iestājas teju bezizņēmuma kriminālatbildība?
- 3) Ja atbilde uz otro jautājumu ir noraidoša – vai demokrātiskām tiesiskās valsts prasībām, kas acīmredzami ir Hartas 16. panta pamatā, un/vai Hartas 47. pantā noteiktajai taisnīguma un efektivitātes prasībai, un/vai LESD 56. pantā noteiktajai pārskatāmības prasībai, un/vai Hartas 50. pantā noteiktajam divkāršas tiesāšanas vai sodīšanas aizliegumam pretrunā ir tādas valsts tiesību normas kā *GSpG* 52.–54. un 56.a pants, kā arī Kriminālkodeksa 168. pants, kuru savstarpējo nošķirumu skaidra tiesiska regulējuma trūkuma dēļ persona *ex ante* nemaz nevar iepriekš paredzēt un aplēst, un katrā konkrētajā gadījumā tas ikreiz jānoskaidro dārgā formālā procesā, un ar kuriem tomēr ir saistītas ievērojamas atšķirības attiecībā uz piekritību (administratīva iestāde vai tiesa), ievaukšanas prerogatīvām, ar to saistīto stigmatizāciju katrā lietā un procesuālo stāvokli (piemēram, apgrieztais pierādīšanas pienākums)?

- 4) Ja atbilde uz vienu no šiem trijiem jautājumiem ir apstiprinoša – vai ar LESD 56. pantu un/vai Hartas 15.–17. pantu, un/vai Hartas 50. pantu tiek liegts sodīt personu, kurai ir kāda no *GSpG* 2. panta 1. punkta 1. apakšpunktā un 2. punktā minētajām ciešajām saiknēm ar azartspēļu automātu, un/vai liegts aizturēt vai konfiscēt šos automātus, un/vai slēgt šādas personas uzņēmumu pilnībā?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par Tiesas kompetenci

- 20 Austrijas valdība apgalvo Tiesas kompetences neesamību, uzskatot, ka uzdotie jautājumi attiecas uz pilnībā iekšēju situāciju un, tā kā šajā gadījumā pārrobežu elements nav konstatējams, tie nav saistīti ar Savienības tiesībām.
- 21 Šajā ziņā, kas attiecas uz LESD 56. panta interpretāciju, tā ir tiesa, ka, ja visi strīda elementi ir saistīti tikai ar vienu dalībvalsti, ir jāpārbauda, vai Tiesas kompetencē ietilpst lemšana par šo tiesību normu (šajā ziņā skat. spriedumu *Duomo Gpa* u.c., no C-357/10 līdz C-359/10, EU:C:2012:283, 25. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 22 Taču, kā izriet no iesniedzējtiesas lēmuma, 2012. gada 12. jūnijā Pergas iecirkņa administratīvā iestāde pieņēma pagaidu aizturēšanu apstiprinošus lēmumus tostarp attiecībā uz *Autoart* kā iespējamo aizturēto automātu īpašnieci.
- 23 *Autoart*, kas ir reģistrēta Čehijas Republikā, klātesamība pamatlietās tādējādi parāda, ka katrā ziņā šie strīdi neattiecas uz pilnībā iekšēju situāciju.
- 24 Līdz ar to ir jākonstatē, ka Tiesas kompetencē ietilpst atbilžu sniegšana uz uzdotajiem jautājumiem.

Par pieņemamību

- 25 Austrijas valdība arī norāda, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jānoraida kā nepieņemams, jo iesniedzējtiesas nolēmumā nav pietiekami izklāstīti faktiskie apstākļi, kas ļautu Tiesai sniegt lietderīgu atbildi.
- 26 Šajā ziņā jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru uz jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju, kurus valsts tiesa uzdevusi pašas noteiktā tiesiskā regulējuma un faktisko apstākļu ietvaros un kuru precizitāte Tiesai nav jāpārbauda, attiecas atbilstības pieņēmums. Tiesa var atteikties lemt par valsts tiesas iesniegto lūgumu tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekādas saistības ar pamatlietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu, kad izvirzītā problēma ir hipotētiska vai kad Tiesai nav zināmi faktiskie vai tiesiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (spriedums *Melki* un *Abdeli*, C-188/10 un C-189/10, EU:C:2010:363, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 27 Tāpat no pastāvīgās judikatūras izriet, ka nepieciešamība sniegt valsts tiesai noderīgu Savienības tiesību interpretāciju prasa, lai valsts tiesa izklāstītu lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, uz kuriem attiecas tās uzdotie jautājumi, vai vismaz paskaidrotu šo jautājumu pamatā esošos faktus pieņēmumus. Turklāt iesniedzējtiesas lēmumā ir jābūt norādītiem precīziem iemesliem, kas valsts tiesai ir likuši šaubīties par Savienības tiesību interpretāciju un uzskatīt par nepieciešamu uzdot Tiesai prejudiciālu jautājumu (spriedums *Mulders*, C-548/11, EU:C:2013:249, 28. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 28 Šajā gadījumā iesniedzējtiesas nolēmumā atbilstošo tiesību normu un faktisko apstākļu pamatlietās apraksts ir pietiekams un šīs tiesas sniegtās norādes ļauj noteikt uzdoto jautājumu tvērumu.

29 Šajos apstākļos lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jāuzskata par pieņemamu.

Par Hartas piemērojamību

30 Austrijas, Beļģijas, Nīderlandes un Polijas valdības uzskata, ka Harta nav piemērojama pamatlietās, jo nesaskaņotajā azartspēļu jomā ar valsts tiesisko regulējumu, kas saistīts ar šo jomu, netiek īstenoti Savienības tiesību akti Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē.

31 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Hartas piemērošanas joma attiecībā uz dalībvalstu rīcību ir definēta tās 51. panta 1. punktā, saskaņā ar kuru Hartas noteikumi attiecas uz dalībvalstīm tikai tad, ja tās īsteno Savienības tiesību aktus (spriedums *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, 17. punkts).

32 Tātad šis Hartas pants apstiprina Tiesas judikatūru attiecībā uz to, cik lielā mērā dalībvalstu rīcībai ir jāatbilst prasībām, kas izriet no Savienības tiesību sistēmā garantētajām pamattiesībām (spriedums *Åkerberg Fransson*, EU:C:2013:105, 18. punkts).

33 Būtībā no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka Savienības tiesību sistēmā garantētās pamattiesības ir jāpiemēro visās situācijās, kuras regulē ar Savienības tiesībām, taču ne ārpus šādām situācijām. Šajā ziņā Tiesa jau ir atgādinājusi, ka tā attiecībā uz Hartu nevar novērtēt tādu valsts tiesisko regulējumu, kas neietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā. Turpretī, ja šāds regulējums ietilpst šo tiesību piemērošanas jomā, Tiesai, lemjot prejudiciālā kārtībā, ir jāsniedz visi nepieciešamie interpretācijas elementi, lai valsts tiesa varētu izvērtēt šī regulējuma saderību ar pamattiesībām, kuru ievērošanu tā garantē (spriedums *Åkerberg Fransson*, EU:C:2013:105, 19. punkts).

34 Tātad, tā kā Hartā garantētās pamattiesības ir jāievēro, ja valsts tiesiskais regulējums ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, nevar pastāvēt tādi gadījumi, kas šādā veidā attiecas uz Savienības tiesībām, bez iepriekš minēto pamattiesību piemērošanas. Savienības tiesību piemērojamība nozīmē arī Hartā garantēto pamattiesību piemērojamību (spriedums *Åkerberg Fransson*, EU:C:2013:105, 21. punkts).

35 Šajā ziņā Tiesa jau ir spriedusi, ka, ja dalībvalsts norāda primārus vispārējo interešu apsvērumus, lai pamatotu tiesisko regulējumu, kas var radīt šķēršļus pakalpojumu sniegšanas brīvībai, šis Savienības tiesībās paredzētais pamatojums ir jāinterpretē, ņemot vērā Savienības tiesību vispārējos principus un tostarp tagad Hartā garantētās pamattiesības. Tādējādi attiecīgajam valsts tiesiskajam regulējumam paredzētos izņēmumus var piemērot tikai tad, ja tas atbilst pamattiesībām, kuru ievērošanu nodrošina Tiesa (šajā ziņā skat. spriedumu *ERT*, C-260/89, EU:C:1991:254, 43. punkts).

36 Kā izriet no šīs judikatūras, ja atklājas, ka valsts tiesiskais regulējums var radīt šķēršļus vienas vai vairāku Līgumā garantēto pamatbrīvību īstenošanai, tam Savienības tiesībās paredzētos izņēmumus, lai pamatotu šo šķērslī, var piemērot tikai tiktāl, ciktāl tas atbilst pamattiesībām, kuru ievērošanu nodrošina Tiesa. Šis pienākums nodrošināt atbilstību pamattiesībām acīmredzami ietilpst Savienības tiesību un līdz ar to Hartas piemērošanas jomā. Tādējādi Savienības tiesībās paredzēto izņēmumu izmantošana no dalībvalsts puses, lai pamatotu Līgumā garantētas pamatbrīvības šķērslī, jāuzskata, kā savu secinājumu 46. punktā ir norādījusi ģenerālvokāte, par "Savienības tiesību īstenošanu" Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē.

37 Uz uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbilde ir jāsniedz, ņemot vērā šos principus.

Par lietas būtību

Par pirmo jautājumu

- 38 Uzdodot savu pirmo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai LESD 56. pants un Hartas 15.–17. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kāds aplūkots pamatlietā.

– Pārbaude atbilstoši LESD 56. pantam

- 39 Tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, kāds aplūkots pamatlietā, ar kuru tiek aizliegta azartspēļu automātu ekspluatēšana bez administratīvo iestāžu iepriekšējas atļaujas, ir LESD 56. pantā garantētās pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojums (šajā ziņā skat. it īpaši spriedumu *Placanica* u.c., C-338/04, C-359/04 un C-360/04, EU:C:2007:133, 42. punkts).
- 40 Tomēr ir jāizvērtē, vai šāds ierobežojums ir pieņemams kā atkāpes pasākums, pamatojoties uz sabiedriskās kārtības, valsts drošības un sabiedrības veselības iemesliem, kuri ir skaidri paredzēti LESD 51. un 52. pantā, kas piemērojami arī pakalpojumu sniegšanas brīvības jomā saskaņā ar LESD 62. pantu, vai atbilstoši Tiesas judikatūrai pamatots ar primāriem vispārējo interešu apsvērumiem (spriedums *Garkalns*, C-470/11, EU:C:2012:505, 35. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 41 Atbilstoši Tiesas pastāvīgajai judikatūrai ierobežojumus azartspēļu darbībai var pamatot tādi primāri vispārējo interešu apsvērumi kā patērētāju aizsardzība, kā arī krāpšanas un pilsoņu pamudināšanas uz pārmērīgiem izdevumiem saistībā ar spēlēm novēršana (šajā ziņā skat. spriedumu *Carmen Media Group*, EU:C:2010:505, 55. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 42 Šajā lietā saistībā ar mērķiem, kas tika deklarēti kā mērķi, kuri tiek sasniegti ar pamatlietā aplūkoto Austrijas tiesisko regulējumu, proti, spēlētāju aizsardzība, ierobežojot azartspēļu piedāvājumu, un ar šīm spēlēm saistītās noziedzības apkarošana, ierobežojot šīs spēles ar kontrolētu ekspansiju, ir jāatgādina, ka tie ir vieni no mērķiem, kuri saskaņā ar Tiesas judikatūru ir atzīti par tādiem, kuri var pamatot pamatbrīvību ierobežojumus azartspēļu jomā (šajā ziņā skat. spriedumu *Costa* un *Cifone*, C-72/10 un C-77/10, EU:C:2012:80, 61. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 43 Turklāt ir jāatgādina, ka dalībvalstu noteiktajiem ierobežojumiem ir jāatbilst no Tiesas judikatūras izrietošajām samērīguma prasībām un tie ir jāpiemēro nediskriminējošā veidā. Tādējādi valsts tiesiskais regulējums var nodrošināt izvirzītā mērķa sasniegšanu tikai tad, ja tas reāli atbilst rūpēm to sasniegt saskanīgā un sistemātiskā veidā (šajā ziņā skat. spriedumu *Liga Portuguesa de Futebol Profissional* un *Bwin International*, C-42/07, EU:C:2009:519, 59.–61. punkts un tajos minētā judikatūra).
- 44 Tikai apstākļi, ka viena dalībvalsts ir izvēlējusies citu aizsardzības sistēmu nekā otra dalībvalsts, nevar ietekmēt vērtējumu par šajā jomā pieņemto tiesību normu samērīgumu. Šīs normas ir jāvērtē tikai saistībā ar mērķiem, kurus izvirzījušas attiecīgās dalībvalsts kompetentās iestādes, un aizsardzības līmeni, kuru tās paredzējušas nodrošināt (spriedums *HIT* un *HIT LARIX*, C-176/11, EU:C:2012:454, 25. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 45 Īpašajā azartspēļu organizēšanas jomā valsts iestādēm ir pietiekama rīcības brīvība, lai noteiktu prasības, kas ir nepieciešamas patērētāju un sabiedriskās kārtības aizsardzībai, un, ciktāl Tiesas judikatūrā minētie nosacījumi turklāt tiek ievēroti, katras dalībvalsts ziņā ir novērtēt, vai saistībā ar tās izvirzītajiem leģitīmajiem mērķiem ir pilnīgi vai daļēji jāaizliedz ar spēlēm un derībām saistītās darbības vai tikai tās jāierobežo, un šādā nolūkā paredzēt vairāk vai mazāk stingrus pārraudzības pasākumus (šajā ziņā skat. spriedumu *Stoß* u.c., C-316/07, no C-358/07 līdz C-360/07, C-409/07 un C-410/07, EU:C:2010:504, 76. punkts, kā arī spriedumu *Carmen Media Group*, EU:C:2010:505, 46. punkts).

- 46 Tāpat ir skaidrs, ka atšķirībā no brīvas un neizkropļotas konkurences ieviešanas tradicionālajā tirgū šādas konkurences piemērošana ļoti īpašajā azartspēļu tirgū, proti, starp vairākiem uzņēmējiem, kuriem atļauts piedāvāt vienas un tās pašas azartspēles, radītu kaitējumu, kas saistīts ar to, ka šie uzņēmēji būtu mudināti sacensties ar izdomas spēju, lai padarītu savus piedāvājumus atraktīvākus nekā to konkurentiem, un tādā veidā tiktu palielināti ar spēlēm saistītie patērētāju izdevumi, kā arī viņu azartspēļu atkarības riski (spriedums *Stanleybet International* u.c., C-186/11 un C-209/11, EU:C:2013:33, 45. punkts).
- 47 Tomēr to mērķu identificēšana, kuri faktiski tiek sasniegti ar valsts tiesisko regulējumu, lietā, kuru Tiesa izskata saskaņā ar LESD 267. pantu, ir iesniedzējtiesas kompetencē (šajā ziņā skat. spriedumu *Dickinger* un *Ömer*, EU:C:2011:582, 51. punkts).
- 48 Turklāt iesniedzējtiesai, kaut arī ņemot vērā Tiesas sniegtās norādes, ir arī jāpārbauda, vai dalībvalsts noteiktie ierobežojumi atbilst prasībām, kas izriet no Tiesas judikatūras attiecībā uz to samērīgumu (skat. spriedumu *Dickinger* un *Ömer*, EU:C:2011:582, 50. punkts).
- 49 It īpaši, ņemot vērā konkrētu attiecīgā ierobežojošā tiesiskā regulējuma piemērošanas kārtību, tai ir jāpārlicinās, ka tas reāli atbilst rūpēm samazināt spēļu iespējas, saskaņoti un sistemātiski ierobežot darbības šajā jomā un apkarot ar šīm spēlēm saistīto noziedzību (spriedums *Dickinger* un *Ömer*, EU:C:2011:582, 50. un 56. punkts).
- 50 Šajā ziņā Tiesa jau ir spriedusi, ka dalībvalstij, kas vēlas atsaukties uz piemērotu mērķi, lai pakalpojumu sniegšanas brīvības šķērslī atzītu par likumīgu, ir jāsniedz tai tiesā, kurai ir jālemj par šo jautājumu, visi pierādījumi, kas tai ļautu pārliecināties, ka minētais pasākums patiešām atbilst prasībām, kuras izriet no samērīguma principa (skat. spriedumu *Dickinger* un *Ömer*, EU:C:2011:582, 54. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 51 Taču no šīs judikatūras nevar secināt, ka dalībvalstij nebūtu iespējas pierādīt, ka ierobežojošs valsts pasākums atbilst šādām prasībām, tikai tādēļ, ka minētā dalībvalsts nespēj iesniegt pētījumus, kuri būtu izmantoti par pamatu attiecīgā tiesiskā regulējuma pieņemšanai (šajā ziņā skat. spriedumu *Stoß* u.c., EU:C:2010:504, 72. punkts).
- 52 No minētā izriet, ka valsts tiesai ir visaptveroši jāizvērtē apstākļi, kādos pieņemts un īstenots tāds ierobežojošs tiesisks regulējums, kāds aplūkots pamatlietā.
- 53 Šajā gadījumā iesniedzējtiesa uzskata, ka valsts iestādes nav pierādījušas, ka noziedzība un/vai azartspēļu atkarība attiecīgajā laikposmā patiešām būtu ievērojama problēma.
- 54 Turklāt šķiet, ka minētā tiesa uzskata, ka attiecīgā ierobežojošā tiesiskā regulējuma patiesais mērķis ir nevis cīņa pret noziedzību un spēlētāju aizsardzība, bet tikai valsts ieņēmumu maksimāla palielināšana, kaut gan, kā jau Tiesa ir spriedusi, ar mērķi maksimāli palielināt valsts kases ieņēmumus pašu par sevi nevar pamatot šādu pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumu (skat. spriedumu *Dickinger* un *Ömer*, EU:C:2011:582, 55. punkts). Šis tiesiskais regulējums katrā ziņā šķiet nesamērīgs, jo nav piemērots, lai garantētu Tiesas judikatūrā prasīto saskaņotību, un pārsniedz to, kas nepieciešams, lai sasniegtu par izvirzītiem atzītos mērķus.
- 55 Ja galu galā iesniedzējtiesai būs jāizdara šis secinājums, tai būtu jāsecina, ka pamatlietā aplūkotais tiesiskais regulējums nav saderīgs ar Savienības tiesībām.
- 56 Ņemot vērā visus šos apsvērumus, uz pirmo jautājumu jāatbild, ka LESD 56. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kāds ir pamatlietā, ja šī tiesiskā regulējuma patiesais mērķis nav spēlētāju aizsardzība vai cīņa pret noziedzību un tas reāli neatbilst rūpēm samazināt azartspēļu iespējas vai saskaņoti un sistemātiski apkarot ar šīm azartspēlēm saistīto noziedzību.

– Pārbaude atbilstoši Hartas 15.–17. pantam

- 57 Tāds valsts tiesiskais regulējums, kāds aplūkots pamatlietā, kas ir atzīstams par ierobežojošu atbilstoši LESD 56. pantam, var arī ierobežot Hartas 15.–17. pantā nostiprināto brīvību izvēlēties profesiju, darījumdarbības brīvību un tiesības uz īpašumu.
- 58 Lai tāds ierobežojums būtu pieļaujams, saskaņā ar Hartas 52. panta 1. punktu tam ir jābūt noteiktam tiesību aktos un tajā jārespektē šo tiesību un brīvību būtība. Turklāt, ievērojot proporcionalitātes principu, ierobežojumu drīkst uzlikt tikai tad, ja tas ir nepieciešams un patiešām atbilst vispārējo interešu mērķiem, ko atzinusi Savienība, vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības.
- 59 Kā savu secinājumu 63.–70. punktā ir norādījusi ģenerālvokāte, tādos apstākļos, kādi ir pamatlietā, nepamatots vai ar LESD 56. pantā noteikto pakalpojumu sniegšanas brīvību nesamērīgs ierobežojums nav pieļaujams arī atbilstoši minētajam Hartas 52. panta 1. punktam saistībā ar tās 15.–17. pantu.
- 60 No minētā izriet, ka atsevišķa pārbaude šajā ziņā nav nepieciešama, jo šajā gadījumā ierobežojuma, ko rada valsts tiesiskais regulējums pamatlietā, novērtējums saistībā ar LESD 56. pantu attiecas arī uz varbūtējiem Hartas 15.–17. pantā paredzēto tiesību un brīvību īstenošanas ierobežojumiem.

Par otro un trešo jautājumu

- 61 Otrais un trešais jautājums Tiesai tika uzdoti tikai tam gadījumam, ja atbilde uz pirmo jautājumu būtu noraidoša.
- 62 Ņemot vērā uz pirmo jautājumu sniegto atbildi, uz otro un trešo uzdoto jautājumu nav jāatbild.

Par ceturto jautājumu

- 63 Uzdodot savu ceturto jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai LESD 56. pants un Hartas 15.–17. un 50. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādus sodus, kādi paredzēti pamatlietā aplūkojamajā valsts tiesiskajā regulējumā un kas ietver azartspēļu automātu konfiskāciju un iznīcināšanu, kā arī uzņēmuma, kurā šie automāti bija darīti pieejami sabiedrībai, slēgšanu.
- 64 Ņemot vērā apstākļu kopumu pamatlietās, jāuzsver, ka, ja azartspēļu jomā ir ieviests ierobežojošs tiesiskais regulējums un tas nav saderīgs ar LESD 56. pantu, par minētā tiesiskā regulējuma pārkāpumu, ko izdarījis saimnieciskās darbības subjekts, sodīt nedrīkst (šajā ziņā skat. spriedumu *Placanica* u.c., EU:C:2007:133, 63. un 69. punkts, kā arī spriedumu *Dickinger* un *Ömer*, EU:C:2011:582, 43. punkts).

Par tiesāšanās izdevumiem

- 65 Attiecībā uz pamatlietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

LESD 56. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kāds ir pamatlietā, ja šī tiesiskā regulējuma patiesais mērķis nav spēlētāju aizsardzība vai cīņa pret noziedzību un tas reāli neatbilst rūpēm samazināt azartspēļu iespējas vai saskaņoti un sistemātiski apkarot ar azartspēlēm saistīto noziedzību.

[Paraksti]